

קרח

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

לאחר שמשנה רבינו קרא לדתו ואבירם לבוא אליו והם סירבו בכל תוקף, משה הולך אליהם ואומר: **"בֹּאֲתָ תְּדַעְוֹן כִּי ה' שְׁלֹזְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה בִּי לֹא מִלִּפְנֵי אֵם כְּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמְתּוֹן אֵלֶּה... לֹא ה' שְׁלֹזְנִי: וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבָלְעָהּ אֶתֶם... וַיִּדְעֻתֶם כִּי נִאֲצוּ הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּה אֶת ה' "** (במדבר טז, כח-ל)

משתמע מדבריו שבליעת קרח ועדתו נועדה להוכיח את אמיתת נבואתו. והנה הרמב"ם (הלכות יסודי תורה פ"ח ה"א) כותב: **"משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה... אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו, לא להביא ראיה על הנבואה..."** ומביא מספר דוגמאות כגון: **"כפרו בו עדת קרח בלעה אותם הארץ, וכן שאר כל האותות. ובמה האמינו בו? במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא ניגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך..."** שואל מו"ר הרב נבנצל שליט"א: מדוע מונה הרמב"ם את בליעת קרח ועדתו כדוגמא של אות שעשה משה לפי הצורך ולא כהוכחה לאמיתות ראיה על נבואתו? הרי הפסוק אומר במפורש: **"בֹּאֲתָ תְּדַעְוֹן כִּי ה' שְׁלֹזְנִי?"**

אומר הרב: כדי לתרץ קושיא זו אנו צריכים להבין מה היה חטאו של קרח. האר"י הקדוש אומר: **"צדיק כתמר יפרח" (תהלים צב, ג) סופי תיבות קרח, דהיינו קרח לא היה אדם פשוט וודאי היה במחלוקתו עם משה עניין עמוק. המשנה אומרת: "איזו היא מחלוקת שאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו" (אבות פ"ה מ"ח) שמים פירושו 'אש ומים' שהקב"ה ערבב אותם יחד ועשה מהם שמים. על פי זה מסבירים חכמי הקבלה שמחלוקת לשם שמים פירושה מחלוקת שכל צד מתכוון להגיע אל האמת, אלא שלפעמים האמת מורכבת מדברי שני הצדדים גם יחד למרות שהם שני הפכים כדוגמת האש והמים. אילו קרח היה מתכוון להגיע לאמת המורכבת מטענותיו וטענות משה - אכן מחלוקתו לשם שמים. אולם קרח סבור היה שהצדק אתו וממילא חז"ל הגדירו את מחלוקתו 'שלא לשם שמים'. לפי זה היתה אמת מסוימת בטענותיו גם אם הדברים אינם מובנים מחמת עומקם, ולפי הפשט רק **"משה אמת ותורתו אמת וקרח ועדתו בדאי"ן** (תנחומא) והנה כשהרמב"ם אומר **"כפרו בו עדת קרח" אין כוונתו לומר שכפרו בנבואת משה מכל וכל; והרי לנו מספר ראיות: קרח חלק על הכהונה שניתנה לאהרון; מדוע כל כך נחוץ לו להיות כהן גדול? הרי כל עניינה של הכהונה היא עבודה במשכן שנבנה על פי הוראת משה, ואם אין נבואתו אמת כיצד מוכח שזהו המקום שהקב"ה בחר להשראת שכניו? ועוד: כשמשנה רבינו מכריז אחרי חטא העגל: **"בְּיָמֵי כֹהֵן אֱלֹהֵי" (שמות לב, כו) התורה מעידה: **"וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי" (שם) גם קרח משבט לוי היה והתניצב לצד משה להעניש את עוברי העבירה. יתירה מזו, בחנוכת המשכן כשירדה אש מן השמים כתוב: **"וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם" (ויקרא ט, כד) קרח ועדתו שמחו גם הם שמחה גדולה יחד עם כל העם, איך אפשר אם כן לכפור במה שראו במו עיניהם? ועוד: כשמשנה מציע לברר מי הנבחר ואומר להם: **"אֵת עֲשֵׂי קָזוּ לָכֶם מוֹזָזוֹת... וְתִנּוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׁבּוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת..." (במדבר טז, י-י) מסביר רש"י: **"הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטורת... וסם המוות נתון בתוכו... מי שיבחר בו יצא חי וכולכם אובדין" קרח הרי האמין בכל מילה שאמר משה. ומה הראייה? חז"ל אומרים: **"קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו?... ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרון, אמר: בשבילו אני נמלט; וכ"ד משמרות עומדות מבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש... אמר: אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום?" (רש"י שם) אלא שהוא טעה כיון שלא ראה שבניו הם אלו שיחזרו בתשובה ויזכו למעלה זו.****************

רואים מכאן שקרח האמין בנבואת משה, אם כן במה 'כפר בו' (כלשון הרמב"ם)? התשובה היא: קרח סבר שהקב"ה אמר למשה לבחור את האדם המתאים ביותר לכהונה ומשה החליט על דעת עצמו למנות את אהרון, וכנגד מחשבה מוטעית זו אמר משה את הדברים בהם פתחנו: **"בֹּאֲתָ תְּדַעְוֹן כִּי ה' שְׁלֹזְנִי" "שעשיתי על פי הדיבור לתת לאהרון כהונה גדולה" (רש"י) ובזה מתיישבת הקושיה על הרמב"ם: קרח האמין בנבואת משה עוד ממעמד הר סיני, אלא שכפר בפרט מסוים בלבד ובכדי להוכיח לעם שהצדק אצל משה בלעה אותם האדמה, ובלשון הרמב"ם משה רבינו עשה אות זה 'לצורך שעה'.**

והנה טענות של קרח ועדתו פעמים מצויה אצלנו: אנחנו סומכים על פסקי הלכה של רב מסוים כמאמר חז"ל במסכת אבות: **"עשה לך רב" ואכן מחזיקים אותו כרב גדול בישראל, אולם כשמגיעים להלכה לא כל כך 'נוחה' אומרים: "זו חומרה; הוא מחמיר בנקודה זו אבל בטוח שההלכה לא כזו!" או: "יש על מי לסמוך" או "אולי הרב טעה בפסק זה?" מחשבות מסוג זה בטעות יסודם: אם הולכים לפי רב מסוים צריכים ללכת בכל פסיקיו ולהיות אמיתיים עם עצמנו; יתכן מאוד שטרם ירדנו לסוף דעתו, או טרם זכינו לקיים הלכה מסוימת אולם יש לדעת שהמטרה היא לקיים את ההלכות במלואן ולא להתחמק מהן בתירוצים שונים. גם קרח חשב שמשה טעה בהבנת דבר ה', אלא שבמקום לחולל מחלוקת היה צריך לחשוב: משה תמיד צדק בכל מעשיו עד הנה, המכות שהביא על מצרים, קריעת ים סוף, נתינת הלוחות, אם**

כן מדוע לחשוב שבמינוי אהרון לכהונה גדולה טעה? אלא שקרח סבור שמשנה משוחד ורצה לכבד את אחיו אהרון; כשמדובר על ישועת ישראל ומתן תורה לעם וכד' אין טעויות, אולם כשיש למשה נגיעה אישית בעניין הרי שאין לסמוך עליו. מבהיל הרעיון עד היכן עלול להשפיע השוחד על האדם עד שמגיע למצב של פסילת גדול הדור בדבר שהוא בעצמו נגוע.

זאת אולי נקודה נוספת שתסייע בידינו להיזהר מה'לאו' "וְלֹא יִהְיֶה כִּקְרָווֹ וְכַעֲדָתוֹ" (במדבר יז, ה) לפי חלק מהפוסקים זהו לאו דאורייתא שמשמעותו: אסור להחזיק במחלוקת שלא לשם שמים. אולם יתכן הסבר נוסף: אסור להתנהג כמו קרח שהאמין באמונה שלמה בנבואת משה למעט פרט אחד; וכל כך למה? כי הוא חשב שמשנה משוחד בהחלטת מינוי אהרון; והאמת היא שקרח עצמו היה משוחד וזו הוכחה נוספת ש: "הַשְׁחָדָה יַעֲזֹר עֲוֹן עַיִנִּי וְזַכָּמִים וְסִכְלָף רִבְרִי צִדִּיקָם" (דברים טז, יט)

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת הרה"ג ר' אליהו דרמר בן ריב זצ"ל

שבת שלום יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מבשר בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלוודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיה, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידור בן שרה, נתן בן דוד ולאה, עזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשום בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוך בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מורדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאטר בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, דוד הרוש בן לאה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפורה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפורה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעד בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, בנימין בן נדרה, שלמה ידידיה בן עליזה, אברהם בן שמחה, גיל יצחק בן כוכבה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יצקן בן מרים, ויצמן מור בן גורג'יה, דוד הרוש בן לאה, עופר פילבר בן יפה, יוסף אילוז בן מרים, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנב, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לוויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רוחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גוטי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיה, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זהבה, חסיבה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר